

Konkurentnost privrede Srbije

Doc. dr Ana Jovanović

BusinessAcademy

- *Pojam konkurentnosti*
- *Koncepti i pretpostavke konkurentnosti*
- *Elementi i merenje konkurentnosti*
- *Konkurentnost privrede Srbije*
- *Faktori konkurentnosti privrede Srbije*
- *Reindustrijalizacija i konkurentnost*
- *Kako povećati konkurentnost privrede Srbije?*

BusinessAcademy

- *Konkurentnost - takmičenje, suparništvo ili proces nadmetanja radi postizanja što boljih rezultata*
- *Sposobnost zemlje da postigne uspeh na svetskom tržištu*
- *Rezultat brojnih faktora, a posebno onih na nivou preduzeća kao i povoljnog poslovnog okruženja koje podstiče investicije i uvođenje novih proizvoda i procesa*
- *Koncept koji objašnjava zašto se neke zemlje razvijaju brže od drugih.*
- *Konkurentnost se definiše kao sposobnost da se postigne uspeh na tržištima koji vodi ka visoko produktivnoj privredi i poboljšanom životnom standardu za celokupno stanovništvo*

- Mikrokonkurentnost – konkurentnost preduzeća, kao relativna prednost nad drugim preduzećima (niže cene, bolji kvalitet roba i usluga, radi privlačenja potrošača, prodaje proizvoda, osvajanja tržišta i ostvarivanja što veće dobiti).
- Makrokonkurentnost - nacionalna konkurentnost – konkurentnost nacionalne privrede u celini; opsežan koncept koji sadrži niz faktora.
- Svrha: podržati sposobnost preduzeća da ostvare uspeh na međunarodnim tržištima radi poboljšanje životnog standarda i kvalitete života njenih stanovnika
- *Krajnji rezultat konkurentnosti: stalan, stabilan i održiv ekonomski rast; društveni razvoj i porast životnog standarda stanovništva*

- Postoje makroekonomski i mikroekonomski elementi konkurentnosti
- 1. Makroekonomski - deluju indirektno na produktivnost firmi:
  - makroekonomska politika: monetarna i fiskalna
  - društvena infrastruktura i političke institucije
- 3. Mikroekonomski - deluju direktno na produktivnost firmi:
  - osmišljenost poslovanja firmi
  - kvalitet poslovnog okruženja
  - stanje razvoja klastera

1. PRODUKTIVNOST (PROIZVODNOST) - odnos količine ostvarene proizvodnje i određenih činioca proizvodnje (rada, kapitala i materijalnih činilaca), upotrebljenih u jedinici vremena.
2. EFIKASNOST - sposobnost postizanja nekog rezultata; povoljan odnos između: rezultata i utrošenih sredstava i vremena; efikasna je ona alokacija kod koje je input uložen tako da mu je maksimalna granična efikasnost
3. RADNA SNAGA – kvalitet ljudskih resursa na tržištu rada
4. RENTABILNOST, PROFITABILNOST – ekonomska mera uspešnosti koja pokazuje odnos između poslovnog rezultata, odnosno profita i uloženog kapitala. Profitabilnost je pokazatelj poslovnog uspeha i veoma važan instrument poslovnog usmerenja.
5. . KVALITET DRAŽAVE I INSTITUCIJA

Porast ili poboljšanje navedenih činilaca konkurentnosti utiče na porast nacionalne konkurentnosti

Business Academy prednosti nacija

1. Faktorski uslovi (stručna radna snaga, infrastruktura)
  2. Domaća tražnje (kvantitativni i kvalitativni aspekt)
  3. Povezane i međusobno podržavajuće privredne grane (međunarodno konkurentni dobavljači i povezane domaće industrije)
  4. Strategija firmi, struktura i konkurentnost na domaćem tržištu (osnivanje, organizacija i upravljanje kompanijama)
  5. Slučajne okolnosti i događaji
  6. Ekonomska politika vlade
- *Ovih šest faktora unapređuju ili narušavaju stvaranje komparativnih prednosti kompanijama, klasterima i nacijama*

BusinessAcademy

- Svetski ekonomski forum, Ženeva, 2010
- Počev od 2005. godine, Svetski ekonomski forum zasniva analizu konkurentnosti na globalnom indeksu konkurentnosti (Global Competitiveness Index - GCI), sveobuhvatnom indeksu za merenje nacionalne konkurentnosti, koji obuhvata mikroekonomske i makroekonomske osnove nacionalne konkurentnosti
- *Konkurentnost predstavlja skup institucija i faktora koji određuju nivo produktivnosti nacionalne ekonomije.*
- *Prema GCI indeksu, postoji 12 merljivih stubova ekonomske konkurentnosti*
Nivo produktivnosti uspostavlja održiv nivo prosperiteta koji nacionalna ekonomija može da ostvari. Konkurentnije ekonomije su sposobne da proizvedu više nivoa dohotka svojim građanima. Nivo produktivnosti takođe određuje stopu povrata na investicije (fizički, ljudski i tehnološki kapital)

Business Academy 2010

- Prema Izveštaju o globalnoj konkurentnosti za 2010. Srbija zauzima 96. poziciju od 139 rangiranih zemalja
- *Od početka ekonomske i finansijske krize konkurentnost Srbije opada i to kako u apsolutnom tako i u relativnom smislu*
- Najviše pogoršana grupa makroekonomskih faktora
- Institucionalni faktori
- Efikasnost tržišta dobara
- Sofisticiranost poslovanja

Konkurentnost privrede Srbije – prema grupama faktora konkurentnosti, 2008-2010.

BusinessAcademy

	2008		2010		Rast ocene %
	rang	Ocena %	rang	Ocena %	
1. Institucije	108	3,4	120	3,2	-5,9
2. Infrastruktura	102	2,7	93	3,4	25,9
3. Makroekonomska stabilnost	86	4,7	109	4,0	-14,9
4. Zdravstvo i osnovno obrazovanje	46	5,8	50	6,0	3,4
5. Više obrazovanje i obuka	70	3,9	74	4,0	2,6
6. Efikasnost tržišta dobara	115	3,7	125	3,6	-2,7
7. Efikasnost tržišta rada	66	4,4	102	4,1	-6,8
8. Razvoj finansijskog tržišta	89	3,9	94	3,8	-2,6
9. Poznavanje i korišćenje tehnologija	61	3,5	80	3,4	-2,9
10. Veličina tržišta	65	3,6	72	3,6	0,0
11. Sofisticiranost poslovanja	100	3,5	125	3,2	-8,6
12. Inovacije	70	3,1	88	2,9	-6,5

Najbolji i najlošiji faktori konkurentnosti privrede Srbije, 2010.

BusinessAcademy

Najlošiji Faktor	Rang	Najbolji Faktor	Rang
Stepen dominacije na tržištu	138	Indeks zaštite prava	20
Efikasnost antimonopolske politike	137	Korišćenje širokopojasnog interneta	30
Zaštita manjinskih akcionara	137	Potrebno vreme za otpočinjanje posla	45
Odliv mozgova	136	Ukupna poreska stopa	46
Saradnja poslodavaca i radnika	135	Troškovi otpuštanja	47
Efikasnost korporativnog upravljanja	134	Kvalitet matematičkog i naučnog obrazovanja	48
Primena tehnologije u preduzećima	134	Stopa upisa u tercijarno obrazovanje	49
Prioroda komparativnih prednosti	133	Visina javnog duga	53
Efikasnost pravnog okvira u rešavanju sporova	132	Broj korisnika interneta	54
Stopa nacionalne štednje/ opterećenje regulacijom/ Intenzitet konkurencije/Sofisticiranost kupaca	131	Kvalitet naučnih i istraživačkih institucija	56

BusinessAcademy

- Osnovni problem privrede Srbije je nedovoljan nivo privredne aktivnosti
- Srpska privreda je na kraju 2009. godine ostvarila svega 69% BDP iz 1989. godine, za razliku od drugih privreda koje su u tranziciji odavno prevazišle predtranzicioni period
- Najporaznije stanje je u industrijskoj proizvodnji – Srbija ostvaruje svega 42% industrijske proizvodnje iz 1989. godine
- Rast industrijske proizvodnje - uslov dostizanja razvijenih tržišnih privreda
- Paradoks je da je Srbija u tranziciju krenula zbog krize efikasnosti sistema, a da je posle 20 godina došla, ne samo u krizu efikasnosti, već i u krizu proizvodnje
- Reindustrijalizacija – uslov razvoja konkurentnosti

Business Academy Kako povećati konkurentnost

- *Strateške investicije kroz zajednička ulaganja i dokapitalizaciju*
  1. Energetski sektor, telekomunikacije
  2. Infrastruktura
  3. Poljoprivreda – selektovani sektori

- *Mere u nadležnosti države*
  1. Makroekonomska stabilnost
  2. Nastavak ekonomskih reformi
  3. Poboljšanje efikasnosti antimonopolske politike
  4. Smanjenje političkog rizika
  5. Nastavak pristupanja EU i privlačenje stranih investicija
  6. Regulatorna reforma

Kako povećati konkurentnost privrede Srbije?

BusinessAcademy

- Privredni rast nakon 2000.g. nedovoljno dinamičan i nedodgovarajuće strukture
- Spoljnotrgovinska neravnoteža

- *Mere koje bi trebalo da preduzme privreda*
  1. Povećanje nivoa tehničke opremljenosti i primena savremene tehnologije
  2. Efikasnija upotreba resursa i integracija svih potencijala
  3. Uvođenje međunarodnih standarda kvaliteta
  4. Povezivanje preduzeća u izvozne klasterne; mapiranje klastera
  5. Veće mogućnosti za inovacije
  6. Unapređenje poslovne prakse, razvoj modernog menadžmenta
  7. Razvoj liderstva i organizacione kulture koja predstavlja konkurentsku prednost

Kako povećati konkurentnost privrede Srbije?

BusinessAcademy

- Neadekvatnost obrazovnog sistema s aspekta potreba privrede
- Nezadovoljavajući rezultati međunarodnih uporednih testiranja
- *Arie de Geus: “Sposobnost da učite brže od svojih konkurenata može biti jedina održiva konkurentna prednost”*
- *Mere u oblasti obrazovnog sistema*
  1. Obrazovanje postaje ključni faktor – ekonomija zasnovana na znanju
  2. Kao konkurentna prednost, obrazovanje mora biti visokokvalitetno i pružati jednake mogućnosti
  3. Potreba prilagođavanja obrazovnih profila potrebama privrede - unapredjenje ljudskih resursa je ključ povećanja produktivnosti

Hvala na pažnji!

